

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n toimintasuunnitelma luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi”

(COM(2016) 87 final)

(2016/C 389/10)

Esittelijä: Cillian LOHAN

Euroopan komissio päätti 4. maaliskuuta 2016 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 304 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n toimintasuunnitelma luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi”

(COM(2016) 87 final).

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 30. kesäkuuta 2016.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. heinäkuuta 2016 pitämässään 518. täysistunnossa (heinäkuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 143 ääntä puolesta kenenkään pidättymättä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK suhtautuu myönteisesti komission ehdotukseen EU:n toimintasuunnitelmasta luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi. Komitea panee tyytyväisenä merkille, että useat sen aiheesta aiemmin antamassa lausunnossa esitetyt keskeiset ehdotukset on otettu huomioon.

1.2 Komitea on sitä mieltä, että kokonaisvaltainen lähestymistapa, mukaan luettuna maailmanlaajuinen kumppanuus, johon alkuperä-, kauttakulku- ja kohdemaat osallistuvat, on tärkeä edellytys torjuttaessa luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan suoria ja epäsuoria vaikutuksia.

1.3 ETSK tuo esiin erilaisia ensisijaisia toimia luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan toimitusketjun eri tasoja varten.

— Alkuperämaiden yhteisöissä painopisteen on oltava valveuttamisessa ja kestäväpohjaisten työpaikkojen ja tulonlähteiden luomisessa.

— Järjestäytyneen rikollisuuden osalta painopisteinä ovat yhteisen, tehokkaan, oikeasuhtaisen ja varoittavan valvonta- ja seuraamusjärjestelmän täytäntöönpano sekä resurssien käyttöön asettaminen poliisitoimia varten.

— Kysynnän tasolla painopiste on asetettava sekä yritysten että kuluttajien näkökulmasta valveuttamiseen, jäljitettävyyteen ja merkintöihin. Tätä olisi sovellettava erityisesti unionin tasolla.

— Oikeudellisella tasolla painopisteenä on oltava lainvalvonta siten, että keskitytään tuomarien koulutukseen, jotta varmistetaan, että tuomiot ovat johdonmukaisia ja oikeasuhtaisia.

1.4 ETSK katsoo, että unionin ulkopuolisten maiden kanssa olisi käytävä järjestelmällistä vuoropuhelua ja tehtävä yhteistyötä ja että luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjunnan olisi oltava kaikkien EU:n kahden- ja monenvälisten kauppasopimusten edellytys. Unionin ulkopuolisten maiden kestäväan kehitykseen tähtäävän EU:n ulkopolitiikan vaikutusta olisi mitattava ennen kaikkea maaseutuväestön elämänlaadun sekä vaihtoehtojen ja kestäväpohjaisten tulonlähteiden ja työllisyyden kannalta YK:n kestäväan kehityksen toimintaohjelman 2030 mukaisesti.

1.5 Komitea korostaa Lontoon julkilausuman mukaisesti merkintä- ja jäljitettävyyssjärjestelmän tarvetta, jotta voidaan varmistaa luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laillinen ja kestäväpohjainen kauppa.

1.6 ETSK pahoittelee, ettei komission ehdotuksessa viitata lainkaan luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan muodostamaan uhkaan kansanterveydelle sekä kotoperäisille eläin- ja kasvilajeille. Komitea korostaa, että edellä mainittujen merkintä- ja jäljitettävyyssjärjestelmien avulla voidaan – yhdistettyinä asianmukaiseen eläinlääkinnälliseen valvontaan ja asianmukaisiin kasvinterveystarkastuksiin – torjua osaltaan tautien esiintymistä ja leviämistä maailmassa.

1.7 Komitea ehdottaa, että komissio antaisi paljon suuremman painoarvon sähköisen kaupan vaikutukselle luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittomaan kauppaan ja toteuttaisi erityistoimia luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laillisen ja kestäväpohjaisen kaupan suojelemiseksi laittomalta kaupalta, jota käydään verkkokauppasivustojen ja sosiaalisen median väärinkäytön tai näkymättömässä verkossa luotujen erityisten laittomien verkkojen kautta.

1.8 ETSK korostaa luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (CITES-sopimuksen) osapuolten konferenssin tulevan 17. kokouksen (COP 17) merkitystä ja kehottaa EU:ta tukemaan päättäväisesti tässä tarkasteltavan toimintasuunnitelman tavoitteita. ETSK kehottaa komissiota tukemaan ehdotusta kotimaisten norsunluumarkkinoiden sulkemisesta, sillä se auttaa ratkaisevasti ehkäisemään afrikannorsun sukupuuttoon kuoleminen vaaraa.

2. Johdanto

2.1 Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laiton kauppa ei ole uusi ilmiö ⁽¹⁾, mutta sen laajuus, luonne ja vaikutus ovat muuttuneet huomattavasti viime vuosina ⁽²⁾. Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laiton kauppa on nopean ja laajan kasvunsa vuoksi yksi järjestäytyneen rikollisuuden vakavimmista muodoista ihmis-, huume- ja asekaupan ohella, ja sen arvioitu vuosittainen liikevaihto on 8–20 miljardia euroa.

2.2 Voimakkaan kysynnän ⁽³⁾ ja alhaisen riskin (paljastuminen ja seuraamukset) vuoksi luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittomasta kaupasta on tullut yksi taloudellisesti kannattavimmista laittoman toiminnan muodoista maailmassa. Muuntyyppisiin rikoksiin verrattuna sille annetaan paljon vähemmän painoarvoa, ja sen torjuntaan kohdennetaan huomattavasti vähemmän resursseja. Seuraamukset ovat EU:ssakin epäjohtonmukaisia ja epäyhtenäisiä, mikä kannustaa järjestäytyntä kansainvälistä rikollisuutta siirtymään maihin, missä rangaistukset ovat lievempiä tai missä toimivaltaisten viranomaisten työ on tehottomampaa.

2.3 Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan vaikutus on mitattavaa ja näkyvää muutoinkin kuin vain ympäristönäkökulmasta ⁽⁴⁾. Biologisen monimuotoisuuden häviäminen, metsäkato ⁽⁵⁾, ikonisimpien lajien mahdollinen sukupuuttoon kuoleminen ⁽⁶⁾ ja kalavarojen väheneminen ⁽⁷⁾ ovatkin vain huomattavasti vaarallisemman ilmiön osittainen seuraus.

⁽¹⁾ Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan määritelmän piiriin kuuluu kansainvälinen ja muu kuin kansainvälinen luonnonvaraisten eläinten ja kasvien ja niistä saatavien tuotteiden laiton kauppa ja siihen läheisesti liittyvät rikokset, kuten salametsästys.

⁽²⁾ Vuosina 2007–2013 salametsästys lisääntyi siinä määrin, että se kumosi aiempina kolmena vuosikymmenenä saavutetun elpymisen. Salametsästys on biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen ja kestävä kehityksen todellinen uhka. Joka vuosi Afrikassa esimerkiksi tapetaan 20 000–25 000 norsua norsunluun vuoksi, ja pelkästään vuosina 2010–2012 tapettiin 100 000 norsua.

⁽³⁾ Laiton kauppa on lisääntymässä, mikä johtuu luonnonvaraisista eläimistä ja kasveista saatavien tuotteiden, kuten norsunluun, sarvikuonon sarvien ja tiikerinluiden kasvavasta kysynnästä tietyissä Aasian maissa (esimerkiksi Kiinassa ja Vietnämässä).

⁽⁴⁾ Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan vaikutus voi moninkertaistua sellaisten tekijöiden vuoksi kuin maailmanlaajuinen kulutus, kestävyysperiaatteiden vastainen maaperän käyttö, ilmastonmuutos, lääkekasvien liiallinen hyväksikäyttö ja intensiivinen matkailu, mukaan luettuna metsästys.

⁽⁵⁾ Laittoman puunkorjuun osuus on jopa 30 prosenttia maailmanlaajuisesta puukaupasta, ja laiton puunkorjuu on yli 50 prosentissa tapauksista syy metsien häviämiseen Keski-Afrikassa, Amazonin alueella ja Kaakkois-Aasiassa. Se vie alkuperäisväestöiltä merkittäviä mahdollisuuksia kestäväan kehitykseen.

⁽⁶⁾ Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto (IUCN) ilmoitti vuonna 2011, että läntinen musta sarvikuono on kuollut sukupuuttoon salametsästyksen vuoksi.

⁽⁷⁾ Laittoman kalastuksen osuuden arvioidaan olevan 19 prosenttia saaliiden ilmoitetusta arvosta.

2.4 Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitton kauppa liittyy tiiviisti kansainvälisten rikollisjärjestöjen muuhun laittomaan toimintaan, esimerkkeinä rahanpesu ja korruptio, kuten tuodaan esiin YK:n huume- ja rikosjärjestön (UNODC) tuoreessa raportissa ⁽⁸⁾.

2.5 Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitton kauppa uhkaa maailmanlaajuisia turvallisuutta. Se ruokkii konflikteja ja uhkaa alueellista ja valtiollista turvallisuutta tarjoamalla rahoituslähteen puolisoitilaallisille ryhmille ja terroristiverkostoille ⁽⁹⁾.

2.6 Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitton kauppa uhkaa kansanterveyttä sekä kotoperäisiä eläin- ja kasvilajeja. Asianmukaisten kasvinterveystarkastusten kiertäminen altistaa kotoperäiset kasvilajit uusista taudinaiheuttajista johtuville huomattaville tartuntariskeille ⁽¹⁰⁾. Arvioiden mukaan 75 prosenttia uusista tartuntataudeista on eläinperäisiä, ja suurin osa niistä on peräisin luonnonvaraisista eläimistä ⁽¹¹⁾.

2.7 Uhanalaisten lajien varastaminen on toinen merkittävä ongelma, eikä siihen ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Euroopan eläintarha-alan liittoon (EAZA) kuuluvista eläintarhoista ⁽¹²⁾ on vuodesta 2000 lähtien varastettu 739 eläintä, jotka edustavat 44:ää lajia. Monia näistä eläimistä ei ole koskaan saatu takaisin. Uhanalaiset kädelliset ja lintulajit ovat olleet suosittuja kohteita, mikä luo hyvinvointiin ja biologiseen monimuotoisuuteen liittyviä ongelmia näiden harvinaisten lajien kasvatusohjelmissa.

2.8 Luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskeva yleissopimus (CITES-sopimus) on ratkaisevan tärkeä torjuttaessa luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitonta kauppaa. YK käynnisti vuonna 2013 aiheesta intensiivisen poliittisen kampanjan ⁽¹³⁾, joka huipentui yleiskokouksen heinäkuussa 2015 hyväksymään ensimmäiseen aihetta käsittelevään päätöslauselmaan ⁽¹⁴⁾. Tämän jälkeen kansainvälinen yhteisö aloitti samansuuntaiset toimet tavoitteena luoda maailmanlaajuinen kumppanuus, johon osallistuu luonnonvaraisten eläinten ja kasvien alkuperä-, kauttakulku- ja kohdemaita. Tämä johti Lontoon julkilausuman ⁽¹⁵⁾ allekirjoittamiseen helmikuussa 2014.

2.9 EU on luonnonvaraisista eläimistä ja kasveista peräisin olevien laittomien tuotteiden tärkeimpiä kohdealueita ja Afrikasta, Latinalaisesta Amerikasta ja Aasiasta muualle suuntautuvan laittoman kaupan solmukohta. Tämän vuoksi sillä on keskeinen rooli. Euroopan parlamentti kehotti vuonna 2014 komissiota laatimaan EU:n toimintasuunnitelman luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi ⁽¹⁶⁾. ETSK suhtautui lausunnossaan ⁽¹⁷⁾ erittäin myönteisesti tämän tuloksena laadittuun komission tiedonantoon aiheesta "EU:n lähestymistapa luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjuntaan" ⁽¹⁸⁾.

2.10 Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitton kauppa vaikuttaa suoraan ja epäsuorasti yrityssektoriin, niin luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laillista ja kestäväpohjaista kauppaa käyviin yrityksiin (esim. luksustuotteet, lemmikkieläinlääkintä ja perinteinen kiinalainen lääketiede) kuin tällaiseen toimintaan epäsuorasti osallistuviin yrityksiin (esim. kuljetusyritykset, kuriiripalvelut ja verkkokauppayritykset). Tämän vuoksi monet yritykset ovat käynnistäneet erilaisia aloitteita luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi, kuten sertifiointijärjestelmät ja yksittäisten tai useampien yritysten yhteiskuntavastuu ⁽¹⁹⁾.

⁽⁸⁾ UNODC, *World Wildlife Crime Report: Trafficking in protected species*, 2016.

⁽⁹⁾ Euroopan komission tiedonanto – Toimintasuunnitelma terrorismin rahoituksen torjunnan vahvistamiseksi, COM(2016) 50 final.

⁽¹⁰⁾ EUVL C 424, 26.11.2014, s. 52.

⁽¹¹⁾ Maailman luonnonsäätiön (WWF) raportti – http://awsassets.panda.org/downloads/wwffightingillicitwildlifetrafficking_lr.pdf

⁽¹²⁾ Euroopan eläintarha-alan liitto (EAZA) on alan johtava organisaatio, johon kuuluu 377 jäsenlaitosta 43:sta Euroopan ja Lähi-idän maasta.

⁽¹³⁾ Päätöslauselmassa, jonka YK:n rikosentorjunnan ja rikosoikeuden toimikunta hyväksyi vuonna 2013 ja jota YK:n talous- ja sosiaalineuvosto puolsi, määritellään luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitton kauppa "vakavaksi järjestäytyneen rikollisuuden" muodoksi, jota harjoittavat samantyyppiset maailmanlaajuisesti järjestäytyneet rikollisryhmät, jotka ovat vastuussa myös ihmis-, huume- ja asekaupasta.

⁽¹⁴⁾ YK:n päätöslauselma 69/314 luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjunnasta, 30. heinäkuuta 2015.

⁽¹⁵⁾ Lontoon julkilausuman allekirjoittivat 46 maan valtionpäämiehet, ministerit tai muut edustajat luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitonta kauppaa käsitelleessä konferenssissa vuonna 2014. Julkilausumassa asetetaan uusia standardeja luonnonvaraisten eläimien ja kasvien laittoman kaupan torjunnalle. Niistä mainittakoon voimassa olevan lainsäädännön muuttaminen siten, että salametsästys ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitton kauppa luokitellaan "vakaviksi rikoksiksi", uhanalaisten lajien käytön kieltäminen, rajatylittävän yhteistyön tehostaminen sekä luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjuntaverkoston koordinointi.

⁽¹⁶⁾ Euroopan parlamentin 15. tammikuuta 2014 antama päätöslauselma luonnonvaraisista eläimistä ja kasveista koskevasta rikollisuudesta (2013/2747(RSP)).

⁽¹⁷⁾ Ks. alaviite 10.

⁽¹⁸⁾ Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille – EU:n lähestymistapa luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjuntaan – COM(2014) 64 final.

⁽¹⁹⁾ Ricardo Energy & Environment, *Strengthening cooperation with business sectors against illegal trade in wildlife*, raportti Euroopan komission ympäristöasioiden pääosastolle, 2015.

3. Komission ehdotuksen pääsisältö

3.1 Toimintasuunnitelman tavoitteena on parantaa yhteistyötä kaikkien asiaan liittyvien toimijoiden kesken, tehostaa olemassa olevien välineiden ja toimintalinjojen käyttöä ja vahvistaa niiden välistä synergiaa. Toimintasuunnitelman tuloksia arvioidaan vuonna 2020.

3.2 Toimet perustuvat kolmeen painopisteeseen:

- luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan estäminen
- nykyisten sääntöjen täytäntöönpano ja täytäntöönpanon valvonta
- lähtö-, kuluttaja- ja kauttakulkumaiden maailmanlaajuisen kumppanuuden vahvistaminen.

3.3 Jotta voidaan puuttua luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan syihin, EU keskittyy seuraaviin neljään alaan:

- kysynnän vähentäminen
- maaseutuyhteisöjen ottaminen mukaan luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojeluun
- yrityssektorin sitoutumisen lisääminen
- korruption torjunta.

4. Yleistä

4.1 ETSK on tyytyväinen komission ehdotukseen ja katsoo, että EU:n toimintasuunnitelma luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi on keskeinen väline, jonka avulla voidaan puuttua tähän laajaan ja vaaralliseen ilmiöön. Ehdotukseen liittyvässä työasiakirjassa esitetty analyysi niiden nykyisten rakenteiden puutteista, joiden avulla torjutaan luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan lisääntymistä, antanee tietoa tulevia lisäarviointeja ja lisätoimia varten ⁽²⁰⁾.

4.2 Komitea panee tyytyväisenä merkille, että monet sen aiemmassa luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittomasta kaupasta antamassa lausunnossa ⁽²¹⁾ esittämät keskeiset ehdotukset on otettu huomioon.

4.3 ETSK katsoo, että kun otetaan huomioon luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan monimuotoisuus sekä sen suora ja epäsuora vaikutus, kokonaisvaltainen lähestymistapa on EU:n toimintasuunnitelman tärkeä kulmakivi.

4.4 ETSK on samaa mieltä siitä, että strategian lähtökohtana on oltava olemassa olevien kansainvälisten sopimusten (erityisesti CITES-sopimuksen), lakien, asetusten, toimintapolitiikkojen ja lainvalvontavälineiden noudattaminen, vahvistaminen ja koordinointi. Kaikki asianomaiset alat – luonnonsuojelu, tullivalvonta, oikeusjärjestelmä, yritysten intressit, järjestäytyneen rikollisuuden torjunta jne. – olisi nivottava entistä tiiviimmin yhteen ja alkuperä-, kauttakulku- ja kohdemaiden viranomaisten välistä yhteistyötä olisi tehostettava.

4.5 Komitea katsoo, että EU kykenee torjumaan tehokkaasti luonnonvaraisiin eläimiin ja kasveihin liittyvää järjestäytyntä rikollisuutta vasta sitten kun tietyt tavoitteet (lueteltu ehdotuksen liitteessä) on saavutettu:

- Kaikkien jäsenvaltioiden on noudatettava mahdollisimman pian luonnonvaraisia eläimiä ja kasveja koskevaa nykyistä EU:n lainsäädäntöä.

⁽²⁰⁾ Euroopan komission työasiakirja *Analysis and Evidence in support of the EU Action Plan against Wildlife Trafficking*, SWD (2016) 38 final.

⁽²¹⁾ Ks. alaviite 10.

- On parannettava jäsenvaltioiden toimivaltaisten lainvalvontaviranomaisten välistä yhteistä yhteistyö-, koordinointi-, viestintä- ja tiedonsiirtojärjestelmää noudattamalla rajatylittävissä operaatioissa ja tutkimuksissa erityistä strategiaa, mukaan luettuna yhteisen rekisterin laatiminen laitonta kauppaa käyvistä tahoista.
- On otettava käyttöön asianmukainen järjestelmä, jotta voidaan tarjota yhdenmukaista ja säännöllistä koulutusta ja valvuttamista koko valvonta/oikeuslaitosketjulle, joka osallistuu luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjuntaan, mukaan luettuina järjestäytyneen rikollisuuden, verkkorikollisuuden ja asianomaisten laittomien rahoitusvirtojen asiantuntijat.
- Jäsenvaltioiden on mukautettava lainsäädäntönsä kansainvälisten sopimusten mukaiseksi ja varmistettava, että luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitton kauppaa on vakava rikos, josta voi seurata vähintään neljän vuoden vankeusrangaistus, ja että sitä käsitellään samalla tavoin kuin rikoksia, joihin puututaan rahanpesun ja korruption vastaisiin toimiin.

4.6 Ehdotus perustaa maailmanlaajuinen kumppanuus luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi, järjestelmällisen vuoropuhelun käymiseksi ja yhteistyön tekemiseksi alkuperä-, kauttakulku- ja kuluttajamaiden, myös valtioiden hallitustahojen, paikallisyhteisöjen, kansalaisyhteiskunnan ja yksityissektorin, kanssa, tukee merkittävästi toimintasuunnitelman tavoitteita.

4.7 ETSK tuo esiin erilaisia ensisijaisia toimia luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan toimitusketjun eri tasoja varten.

- Alkuperämaiden yhteisöissä painopisteen on oltava valvuttamisessa ja kestäväpohjaisten työpaikkojen ja tulonlähteiden luomisessa.
- Järjestäytyneen rikollisuuden osalta painopisteinä ovat yhteisen, tehokkaan, oikeasuhtaisen ja varoittavan valvonta- ja seuraamusjärjestelmän täytäntöönpano sekä resurssien käyttöön asettaminen poliisitoimia varten.
- Kysynnän tasolla painopiste on asetettava sekä yritysten että kuluttajien näkökulmasta valvuttamiseen, jäljitettävyyteen ja merkintöihin. Tätä olisi sovellettava erityisesti unionin tasolla.
- Oikeudellisella tasolla painopisteinä on oltava lainvalvonta siten, että keskitytään tuomarien koulutukseen, jotta varmistetaan, että tuomiot ovat johdonmukaisia ja oikeasuhtaisia.

4.8 ETSK on samaa mieltä siitä, että tarvitaan lisävaroja ja kohdennettuja aloitteita, jotta luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitonta kauppaa voidaan torjua alkuperämaissa. ETSK esimerkiksi kannattaa komission ehdotusta, että luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjunnan olisi oltava kaikkien EU:n kahdenvälisten ja monenvälisten kauppasopimusten edellytys.

4.9 Komitea katsoo, että sekä alkuperä- että kohdemaiden kansalaisyhteiskunnan rooli on luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjunnassa erittäin keskeinen. Komitean mielestä on erityisen tärkeää, että kuluttajat ja yksityissektori ovat aktiivisesti ja tietoisesti mukana toimissa, jotta edistetään luonnonvaraisista eläimistä ja kasveista saatavien tuotteiden kestäväpohjaista hankintaa, jota tuetaan merkintä- ja jäljitettävyyssjärjestelmän käyttönotolla.

4.10 ETSK katsoo, että maaseutuväestö on otettava mukaan tehokkaihin kehitystoimiin, jotta se voi hyötyä luonnonvaraisten eläinten ja kasvien suojelusta (esim. ekomatkailu). Unionin ulkopuolisten maiden siirtymistä kestäväpohjaiseen talouteen on mitattava ja arvioitava ensi sijassa elämänlaadulla ja työllisyysmahdollisuuksilla, ja sen yhteydessä on noudatettava YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelmaa 2030 sekä siihen liittyviä kestävä kehityksen tavoitteita.

4.11 ETSK korostaa, että unionin ulkopuolisten maiden väestölle, joka on mukana luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan alkuvaiheissa, on tarjottava vaihtoehtoisia ja kestäväpohjaisia tulonlähteitä ja työllisyysmahdollisuuksia. Tässä yhteydessä voidaan hyödyntää ekomatkailua tai jopa maksimoida paikallisen elinympäristön ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien tarjoamista ekosysteemipalveluista saatavat tulomahdollisuudet.

4.12 ETSK korostaa yritysten osallistumisen tarvetta, jotta voidaan helpottaa kahdensuuntaista keskustelua ja tiedonvaihtoa ja varmistaa näin, että yrityksillä on myönteinen rooli torjuttaessa luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitonta kauppaa. Näiden ongelmien ratkaisuun keskittyvää strategiaa ei voida toteuttaa tyhjiössä, jossa ei oteta huomioon yksityisyrittäjiä.

5. Erityistä

5.1 ETSK ehdottaa, että toteutetaan laaja-alainen eurooppalaisen valveuttamiskampanja, jotta otetaan kuluttajat ja yksityissektori mukaan vähennettäessä luonnonvaraisista eläimistä ja kasveista peräisin olevien laittomien tuotteiden tarjontaa ja kysyntää. Koska ”luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan” määrittely on laaja, komitea suosittaa, että kiinnitetään huomiota muihin kuin ikonisiin kasveihin ja eläimiin ⁽²²⁾ ja myös niistä saatuihin tuotteisiin ⁽²³⁾.

5.2 ETSK vahvistaa olevansa valmis tukemaan EU:n mahdollisia aloitteita ja osallistumaan niihin esimerkiksi hyödyntämällä EU:n ja Afrikan talous- ja yhteiskuntaelämän toimijoiden verkostoa. ETSK suhtautuu myönteisesti kaikkiin komission aloitteisiin perustaa toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa käsittelevä keskustelufoorumi, ja se olisi valmis myös isännöimään aihetta käsittelevää tapahtumaa.

5.3 ETSK kannattaa Lontoon julkilausumaa, jossa kehoitetaan toteuttamaan erityistoimia, jotta varmistetaan yksityissektorin vastuullinen toiminta, sekä laatimaan merkintä- ja jäljitettävyyssjärjestelmä, jotta taataan luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laillinen ja kestäväpohjainen kauppa ekologisesta ja taloudellisesta ja myös paikallisyhteisöjen näkökulmasta. Tässä voidaan ottaa mallia kaviaarin ja trooppisten puulajien kaupassa jo sovellettavista nykyisistä järjestelmistä ⁽²⁴⁾. Euroopan eläintarha-alan liiton (EAZA) käyttämä eläintieteellinen tiedonhallintajärjestelmä (Zoological Information Management System, ZIMS) voisi olla hyvä viitepohja elävien eläinten yhteiselle jäljitettävyyssjärjestelmälle.

5.4 Komitea pahoittelee, ettei komission ehdotuksessa viitata lainkaan luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan muodostamaan uhkaan kansanterveydelle sekä kotoperäisille eläimille ja kasveille. Tämä kysymys on erittäin tärkeä, ja ETSK kehottaakin sisällyttämään sen EU:n toimintasuunnitelmaan. Komitea korostaa, että edellä mainittujen merkintä- ja jäljitettävyyssjärjestelmien avulla voidaan – yhdistettyinä asianmukaiseen eläinlääkinnälliseen valvontaan ja asianmukaisiin kasvinterveystarkastuksiin – torjua osaltaan tautien esiintymistä ja leviämistä maailmassa. Yhteistyötä Euroopan tautienehkäisy- ja valvontakeskuksen (ECDC) kanssa olisi vahvistettava.

5.5 Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan uusi areena on verkkokauppa. ETSK toteaa, että on olemassa useita laittomia verkkokaupan välineitä, kuten verkkosivustojen ja sosiaalisen median väärinkäyttö tai näkymättömissä verkossa luodut rajoitetut ja erikoistuneet sähköiset alustat. Ensimmäisessä tapauksessa komitea korostaa useita hyviä käytänteitä, jotka Euroopan komission tulisi ottaa huomioon, kuten Italian metsänvartijoiden ja kahden suuren internetissä toimivan ilmoitusportaalin – eBay Annunci ja Subito.it ⁽²⁵⁾ – kesäkuussa 2013 allekirjoittama sopimus. Sen mukaan kuluttajille tarjotaan aiempaa enemmän tietoa, ja epäilyttävinä pidettävät ilmoitukset voidaan poistaa nopeasti. Sopimuksen ansiosta ilmoituksia voidaan myös suodattaa ja hyväksyä vain ne, jotka takaavat myytävän tuotteen jäljitettävyyden. Näkymättömän verkon osalta ETSK ehdottaa, että perustetaan erityinen työryhmä verkkorikollisuuden asiantuntijoiden tuella.

5.6 ETSK korostaa luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (CITES-sopimuksen) osapuolten konferenssin Etelä-Afrikassa syys-lokakuussa 2016 järjestettävän 17. kokouksen (COP17) merkitystä. EU:lla on 28 ääntä, ja sen on edustettava tässä tarkasteltavassa toimintasuunnitelmassa esitettyjä vahvoja kannanottoja. Eräät komission jo esittämät ehdotukset edistävät luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjuntaa. Tällainen ehdotus on esimerkiksi asianomaisten lajien korkeamman lukumäärän sisällyttäminen CITES-sopimuksen luetteloon. ETSK kehottaa komissiota tukemaan ehdotusta kotimaisten norsunluu-markkinoiden sulkemisesta, sillä se auttaa ratkaisevasti ehkäisemään afrikannorsun sukupuuttoon kuoleminen vaaraa.

Bryssel 14. heinäkuuta 2016.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽²²⁾ CITES-sopimuksessa on kolme liitettä, joissa luetellaan lajien luokat vaadittavan suojatason perusteella, esimerkiksi riippuen siitä, missä määrin kansainvälinen kauppa uhkaa niitä. Liitteissä mainitaan noin 5 600 eläinlajia ja 30 000 kasvilajia, joita suojellaan kansainvälisen kaupan aiheuttamalta liikakäytöltä. Tämä tarkoittaa, että laitton kauppa uhkaa myös vähemmän tunnettuja ja muita kuin ikonisia lajeja, kuten muurahaiskäpyjä, jotka ovat yksi eniten laittoman kaupan kohteena olevista lajeista.

⁽²³⁾ Luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitton kauppa voi liittyä eläviin eläimiin ja kasveihin mutta myös niistä saatuihin tuotteisiin niiden monien mahdollisten käyttötarkoitusten vuoksi (kuten perinteisessä lääketieteessä käytetyt ainesosat, elintarvikkeet, polttoaineet, rehu, rakennusmateriaalit, vaatteet ja koristeet). <http://www.traffic.org/trade/>

⁽²⁴⁾ CITES-sopimuksessa on olemassa kaviaariin sovellettava yleinen merkintäjärjestelmä. Kaviaarin maahantuonti edellyttää, että siihen on saatu asianomainen lupa toimivaltaisilta viranomaisilta (www.cites.org/common/resource/reg_caviar.pdf). Metsäalan kauppaa koskevalla EU:n lainsäädännöllä edistetään tavoitetta ehkäistä trooppisten puulajien laiton kauppaa tukemalla kansallisten jäljitettävyyssjärjestelmien toteuttamista.

⁽²⁵⁾ Ebay Annunci ja Subito.it hallinnoivat 90:tä prosenttia Italian verkkokaupan ilmoituksista <http://www.corpoforestale.it/flex/cm/pages/ServeBLOB.php/L/IT/IDPagina/7388>